

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Горбатюк О. В.

Бібліографічний опис: Горбатюк О. В. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ // Якість освіти в умовах змін: наукові пошуки, педагогічна практика та предметні методики : збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Кам'янець-Подільський, 2026. С. 42–45.

Видавець: ГО «Педагогічна платформа «Якість освіти»»

Оригінальні сторінки у збірнику: 42–45

УДК 37.091.12:004.9

*Горбатюк Оксана Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

Цифрова трансформація освіти є системним процесом, що передбачає не лише впровадження електронних платформ і ресурсів, а й переосмислення цілей, змісту, методів та організаційних моделей навчання. За таких умов змінюється характер діяльності педагога: вона стає технологічно насиченою, інформаційно відкритою, гнучкою та зорієнтованою на персоналізацію освітнього процесу. Водночас цифровізація не применшує ролі педагога, а посилює його відповідальність за доцільне, безпечне й етичне застосування технологій.

Нормативне підґрунтя зазначених змін в Україні становить Концепція розвитку цифрових компетентностей, у якій цю компетентність визначено як динамічну сукупність знань, умінь, навичок, способів мислення та цінностей, необхідних для ефективної діяльності в цифровому суспільстві [1]. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки передбачає модернізацію цифрової інфраструктури, впровадження інноваційних технологій і підвищення готовності учасників освітнього процесу до роботи в цифровому середовищі [2]. Зазначені положення засвідчують, що цифрова компетентність є базовою складовою професійної майстерності сучасного педагога.

У практичному вимірі це виявляється у здатності проєктувати цифрове освітнє середовище, добирати й створювати електронні ресурси, організовувати синхронну та асинхронну взаємодію, застосовувати інструменти оцінювання, аналізувати освітні дані й забезпечувати змістовний зворотний зв'язок. Важливо,

щоб функціональні можливості обраного цифрового засобу узгоджувалися з дидактичною метою, індивідуальними потребами здобувачів освіти та очікуваними результатами навчання. Технологія набуває педагогічної цінності лише тоді, коли підвищує доступність і результативність навчання та забезпечує його особистісну значущість.

Національні вимоги до інформаційно-цифрових умінь конкретизовано у професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225 [3]. У ньому інформаційно-цифрову компетентність пов'язано зі здатністю орієнтуватися в інформаційному просторі, критично оцінювати дані, створювати цифровий контент, застосовувати технології під час навчання, дотримуватися вимог кібербезпеки та захисту персональних даних. За таких умов професійна майстерність охоплює не лише методичну підготовку, а й усвідомлене керування цифровими процесами.

Європейські орієнтири розвитку освіти акцентують на необхідності створення ефективної цифрової екосистеми та формування компетентностей, потрібних для життя і праці в технологізованому суспільстві. План дій Європейської комісії щодо цифрової освіти на 2021–2027 роки визначає пріоритети, пов'язані з якістю інфраструктури, інклюзивністю, доступністю та розвитком цифрових умінь [4]. У цьому контексті професійне вдосконалення педагога доцільно вибудовувати на основі самооцінювання, визначення індивідуальних освітніх потреб, участі у програмах підвищення кваліфікації та професійних спільнотах, а також мережевої взаємодії.

Окремим напрямом трансформації є використання систем штучного інтелекту. Генеративні моделі можуть сприяти створенню навчальних матеріалів, адаптації завдань, добору прикладів, формулюванню запитань і підтримці дослідницької роботи. Проте їх застосування потребує критичної перевірки результатів, прозорого зазначення ролі цифрового інструмента, дотримання авторського права, захисту персональних даних і недопущення підміни самостійної інтелектуальної діяльності. ЮНЕСКО наголошує, що використання генеративного штучного інтелекту має бути людиноцентричним, етично виваженим і педагогічно обґрунтованим [5]. Розроблена організацією рамка компетентностей педагогів охоплює критичне мислення, етичні засади, розуміння принципів функціонування систем штучного інтелекту, педагогічно доцільні способи їх інтеграції та застосування у професійному розвитку [6].

Поряд із новими можливостями цифровізація загострює проблему рівного доступу до освіти та породжує низку ризиків: інформаційне перевантаження, поширення недостовірних матеріалів, порушення конфіденційності, кіберзагрози й надмірну залежність від автоматизованих рішень. Відмінності в технічному забезпеченні, рівні підготовки та навчальній автономії здобувачів можуть посилювати освітню нерівність. Тому педагогові необхідно використовувати адаптовані формати контенту, варіативні канали комунікації, асистивні технології та диференційовані завдання, водночас підтримуючи емоційний добробут здобувачів освіти й запобігаючи надмірному цифровому навантаженню.

Отже, професійна діяльність педагога в умовах цифрової трансформації ґрунтується на поєднанні педагогічної майстерності, цифрової компетентності, критичного мислення, етичної відповідальності та готовності до безперервного професійного розвитку. Результативність цифрових змін визначається не кількістю використаних інструментів, а їх відповідністю освітнім цілям, потребам здобувачів і принципам якості, доступності та академічної доброчесності. Перспективним напрямом є створення інституційних систем підтримки, що передбачають самооцінювання, навчання, методичний супровід, обмін досвідом і педагогічну рефлексію.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/167-2021-%D1%80> (дата звернення: 22.07.2026).
2. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р : ред. від 06.01.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/286-2022-%D1%80> (дата звернення: 20.07.2026).
3. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 22.07.2026).
4. European Commission. Digital Education Action Plan 2021–2027. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/actions> (date of access: 24.07.2026).
5. Miao F., Holmes W. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris : UNESCO, 2023. 44 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693> (date of access: 20.07.2026).
6. Miao F., Cukurova M. AI Competency Framework for Teachers. Paris : UNESCO, 2024. 52 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391104> (date of access: 22.07.2026).